

Skolen i årets løb

Af M. Blaksteen

1989 var et jubilæumsår for folkeskolen. Det blev samtidig det sidste år, amtsskolekonsulenterne for folkeskolen fik lov at fungere. En lovændring havde ophævet stillingerne. Umiddelbart var det vel nok en naturlig konsekvens af mange års decentralisering, af folkeskolens bevægelse bort fra amterne.

I de henimod 60 år, stillingerne fik lov at eksistere, har de været af særdeles stor betydning for de mange små kommuner, der ikke via en selvstændig skoleforvaltning med egne konsulenter havde adgang til nødvendig faglig rådgivning.

Mange af de kommuner eksisterer fortsat med disse problemer, for kommunalreformen blev jo aldrig virkelig gennemført. Mon det egentlig var helt forsvarligt at ophæve stillingerne som amtsskolekonsulenter?

I det år, der er gået (juni 1989-juni 1990), er mange uddannelseslove blevet ændret. Hovedsageligt har der været tale om ændringer med afbureaukratisering, deregulering og decentralisering som førende tema. En enkelt helt ny uddannelse er dog blevet skabt, og lovgivningen herom virker tilmed løfterig.

Grundlæggende social- og sundhedsuddannelser

Som nævnt i »Uddannelseshistorie 1989« havde Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening arbejdet for at få de ret mange kortere social- og sundhedsuddannelser med ind under loven om erhvervsuddannelser (efg). Årsagen var især, at der efterhånden, p.gr. af nye tilpasninger i social- og sundhedssektoren, var opstået en række særlige behov, som udløste lige så mange kortere uddannelser til funktioner som hjemmehjælpere, hjemmehjælpsledere, sygehjælpere, plejehjemsassistenter m.fl. Arbejdet blev båsopdelt, og der føltes et klart behov for sammenhæng, for bredere kvalifikationer.

Undervisnings- og forskningsminister Bertel Haarder kunne imidlertid ikke acceptere tanken om at inddrage alle disse uddannelser under loven om grundlæggende erhvervsuddannelser, men nedsatte i januar 1989 et »lynhurtigt udvalg« til at udarbejde principper for en nyordning. – I udvalget var repræsentanter for bl.a. de to kommunale organisationer og arbejdstagerne.

Det levede op til betegnelsen »lynhurtigt udvalg«. Allerede i den følgende sommer afleverede det i enstemmighed sin betænkning, som blev mødt med begejstring af ministeren, der kaldte forslaget et Columbus-æg. Han fandt, at det virkelig lagde op til et sammenhængende og fleksibelt uddannelsessystem.

Ministeren udarbejdede lovforslag i overensstemmelse med betænkningen og forelagde det i Folketingets møde den 28. dec.¹ Ved forelæggelsen understregede han, at det helt var i overensstemmelse med behovene for bredere kvalifikationer i en tid, hvor social- og sundhedsområdet var inde i en gennemgribende omstillingsproces.

Folketingets første behandling fandt sted den 17. jan. 1990.² Sjældent er et lovforslag

om en uddannelsesreform i den grad blevet mødt med velvilje fra alle tingets partier.

Anna-Marie Hansen (S) lagde for med først at understrege, at »Det overordnede mål for en reform af social- og sundhedsuddannelserne må primært være, at der skabes sammenhængende, velfungerende, tidssvarende og fremtidsorienterede grundlæggende og videregående social- og sundhedsuddannelser«. Og hun fortsatte: »Det mål mener vi i Socialdemokratiet, at dette forslag lægger op til.«

Pernille Sams (KF) fremhævede især det foreslåede adgangssystem til videregående uddannelser (sygeplejerske m.v.). Den kommende lov ville åbne mulighed for, at personer med den grundlæggende social- og sundhedsuddannelse i lighed med studenter og hf-uddannede ville kunne ansøge om optagelse og aflægge en adgangsprøve. »Det betyder, at den modne kvinde, som har arbejdet i social- og sundhedsområdet gennem mange år, nu kan få en videregående uddannelse,« sagde hun.

Hanne Thanning Jacobsen (SF) indledte med at sige: »I de senere år er der gået inflation i ordet reform. Ikke desto mindre må det lovforslag, vi står med her, med rette benævnes med dette ord, for det er intet mindre end en uddannelsesreform, der kan få vidtrækkende konsekvenser, hvis det bliver vedtaget.« Hun glædede sig over det uddannelsesløft, der nu tegnede sig for mange hidtil ufaglærte. »Det vil sige, at man kan gå fra folkeskolen eller for den modnes vedkommende fra det ufaglærte og opnå det samme, som en studenter- eller hf-eksamen hidtil har givet adgang til, og vel at mærke få løn under en stor del af denne uddannelse.«

Inge Dahl-Sørensen (V) betonedede, at loven ville give øget fleksibilitet for de uddannede og forhindre, at vi endte i et snævert, båseopdelt arbejdsmarked inden for social- og sundhedsområdet.

Køpke Christensen (FP) kunne også tilslutte sig og sagde bl.a.: »Hele ideen bag dette forslag, nemlig at man fra at have en opsplittet, specialistpræget uddannelse vil få en generalistpræget uddannelse, er noget, vi i Fremskridtspartiet kun kan se positivt på.«

Partifællen Knud Lind tilføjede senere i debatten, at han meget gerne havde set, at uddannelsen til sygeplejerske havde været helt medinddraget i lovforslaget.

Undervisnings- og forskningsministeren sagde i sin replik, at det, han især godt kunne lide i forslaget, var, at det fastholdt et vekseluddannelsesprincip, ligesom tilfældet var i de grundlæggende erhvervsuddannelser (efg). Han kunne også godt lide, at når man optages på de foreslåede uddannelser, skulle det ske i form af en ansættelse. »Det er et smad-dergodt princip,« mente han.

Anden behandling fandt sted den 15. maj.³

Anna-Marie Hansen (S) gentog under den korte debat, at der med vedtagelsen af lovforslaget var lagt op til en god reform på uddannelsesområdet.

Enkelte ændringsforslag blev vedtaget og lovforslaget oversendt til tredje behandling.

Denne fandt sted allerede den 17. maj. Ingen bad om ordet, og lovforslaget vedtoges enstemmigt.

Med »Lov nr. 432 af 13. juni 1990 om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet m.v.« må der nu være skabt en klar og sammenhængende ordning for et hidtil meget broget og vel stundom mangelfuldt uddannelsesområde. De grundlæggende social- og sundhedsuddannelser kom ikke med ind under erhvervsuddannelsesloven, som nogle havde ønsket, men de fik deres egen ligeværdige

uddannelsesreform, og der er endda åbnet mulighed for en vis meritoverførsel de to systemer imellem.

Mønstret er, at helt unge kan gå fra folkeskolens 9. kl. ind i et indgangså, hvor de har dels kommunal praktik, dels skoleundervisning. Gennemføres indgangsåret, optages de på trin 1.

Ved optagelse på indgangsåret skal der være indgået en kontrakt med en kommune om fremtidig elevansættelse.

Trin 1 er en 1-årig uddannelse, der kan søges af ovennævnte samt voksne, der skal have en vis erhvervs erfaring. En forudsætning er også, at der foreligger en elevkontrakt med en kommune. Uddannelsen er en vekseluddannelse, der foregår dels i kommunal praktik, dels i skoleundervisning i forholdet 2:1. Denne grunduddannelse har til formål at kvalificere til brede, elementære bistands-, pleje- og omsorgsopgaver som såkaldte social- og sundhedsmedhjælpere.

Trin 2 varer 1 1/2 år og forudsætter, at trin 1 er gennemgået, eller at den pågældende har særlige, relevante kvalifikationer på grundlag af tidligere uddannelse eller arbejds erfaring. Også på dette trin har eleverne praktik og skoleundervisning i forholdet 2:1. Uddannelsen kvalificerer til selvstændigt at varetage og tilrettelægge sammensatte aktivitets- og omsorgsopgaver samt grundlæggende sundheds- og sygeplejefunktioner. De pågældende betegnes social- og sundhedsassistenter.

Undervejs i uddannelserne skal der gives eleverne mulighed for at erhverve almene uddannelseskvalifikationer af hensyn til evt. videre uddannelse. Det skal i denne forbindelse også nævnes, at der er givet ministeren beføjelse til at fastsætte regler om en fælles adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser (til sygeplejerske m.v.), så at social- og sundhedsassistenterne har mulighed for adgang hertil.

Amtsrådene har det regionale ansvar for uddannelserne – herunder også, at den fornødne økonomi og skolekapacitet stilles til rådighed. I hvert amt skal der nedsættes en fællesbestyrelse bestående af repræsentanter for amtsrådet, kommunalbestyrelserne i amtet og de færdiguddannedes organisationer. Bestyrelsen er primært rådgivende for amtsrådet og kommunalbestyrelserne. Den skal på sin side nedsætte lokale uddannelsesråd, der er rådgivende for bestyrelsen og skoleledere.

Det siges i loven, at amtsråd og kommunalbestyrelser skal foretage de fornødne elevansættelser i overensstemmelse med dels egne behov og dels det samlede behov i amtet, og der skal sikres eleverne en forsvarlig praktikuddannelse. Amtsråd og kommunalbestyrelser skal også i samarbejde stille de fornødne praktikpladser til rådighed for de unge i indgangsåret.

Som rådgivende for undervisnings- og forskningsministeren nedsættes der et råd for social- og sundhedsuddannelserne med repræsentation for ministerier, amter, kommuner og faglige organisationer.

Folkeskolen

Kun *en* lovændring blev det til i folketingssamlingen 1989/90. Det skulle så være den sidste ændring med det formål at følge Lotz II-udvalgets forslag op vedr. kommunalt udgiftspres og styringsmuligheder for folkeskoleområdet (se også »Uddannelseshistorie 1989«, side 89-91).

Forslaget blev fremsat af fg. undervisnings- og forskningsminister Ole Vig Jensen i Folketingets møde den 14. marts 1990.⁴

Første behandling fandt sted den 27. marts.⁵

Pernille Forchhammer (S) indledte debatten med at sige, at godt nok forsøgt forslaget »solgt« under overskrifter som »afbureaukratisering, deregulering, forenkling m.v.«, men det rummede i virkeligheden derudover væsentlige uddannelsespolitiske ændringer, som Socialdemokratiet var både undrende og afvisende over for. Hun forstod ikke årsagen til, at forslaget ikke kunne afvente en samlet diskussion af folkeskolen, når resultaterne fra udviklingsarbejderne ud over landet forelå. Man burde ikke begynde at reformere del-elementer, før den samlede reform af folkeskoleloven kunne gennemføres.

Hun erklærede sig som modstander af, at andre end læreruddannede skulle kunne overtage undervisning i folkeskolen. Eksempelvis ville såvel musik- som fysikundervisning miste i værdi, hvis den ikke kunne ske med udgangspunkt i elevernes erfaringer og i sammenhæng med den øvrige undervisning. Det krævede kendskab til håndværket at undervise børn. Hun havde forstået af den offentlige debat, at ministerens begrundelse var, at lærernes kvalifikationer var for ringe, men det kunne ministeren jo så gøre noget ved gennem den kommende revision af læreruddannelsen.

Hun kunne heller ikke acceptere den udstrakte frihed, som forældrene ville få mht. at vælge skole. Det var et ideologisk forsøg på i en tid med faldende børnetal at fremprovokere en konkurrence mellem skolerne på profilen. Det var i strid med tanken om skolen som lokalt kulturcenter, og det ville stille de svagere elever ringere.

Merete Aarup (KF) fandt det i orden, hvis der inden for en kommunes skoler ligefrem blev konkurrence om, hvem der kunne tilbyde den bedste undervisning og de bedste aktiviteter omkring skolens liv.

Hanne Thanning Jacobsen (SF) var afvisende over for, at der nu skulle vedtages nye ændringer af folkeskoleloven, mens man ventede på afslutningen og evalueringen af det 4-årige udviklingsprogram for folkeskolen⁶ og læreruddannelsesudvalgets forslag til ændring af seminarieuddannelsen.⁷

Blandt hendes indvendinger kan nævnes en uvilje mod forslaget om, at skolerne skulle kunne give supplerende undervisning til elever, som havde brug for midlertidig faglig støtte. Dette behov var hidtil blevet tilgodeset via den samlede pulje til specialundervisning og timerne læst af lærere med særlig uddannelse, – puljen skulle nu deles med andre lærergrupper (de pågældende faglærere). Hun fandt holdningen besynderlig på baggrund af ministerens offentlige kritik af, at undervisning i visse fag blev forestået af lærere uden de fornødne kvalifikationer. Hun tilføjede: »På specialundervisningsområdet findes en gruppe lærere, som har dygtiggjort sig på netop dette område, og når det ses i sammenhæng med forslaget om, at personer med, som det hedder, særlige kvalifikationer skal kunne ansættes varigt i folkeskolen, bliver forvirringen total.«

I en senere bemærkning fastslog Hanne Thanning Jacobsen, at hun ikke kunne acceptere, at børn, der endnu ikke var kommet i skole, kunne blive optaget i et skolefritidshjem. Pasning af dem var en sag for daginstitutioner og ikke for skolefritidsordninger. Ved samme lejlighed nævnte hun, at man burde kunne se, at en lærergerning var et håndværk som andre håndværk. Man kunne ikke ud fra begrebet »særlige kvalifikationer« finde andre faggrupper, som var så pædagogisk velfunderede, som lærere (seminarieuddannede)

var i kraft af deres uddannelse.

Pia Dahl (FP) nævnte bl.a., at Fremskridtspartiet var glad for at se, at der ville kunne gives lektiehjælp (supplerende undervisning), og at børnene ikke skulle degraderes ved nødvendigvis at gå til specialundervisning.

Lysholm Christensen (KRF) mindede om, at der var en flot tradition for at gennemføre lovgivning om folkeskolen med bredt politisk flertal, og han tilføjede, at Kristeligt Folkeparti derfor i givet fald ville være yderst betænkelig ved at levere de sidste stemmer til en gennemførelse. Han så gerne, at man prøvede at trække nogle elementer ud, så at der kunne blive strikket et bredt flertal sammen.

Undervejs i debatten understregede Pernille Forchhammer, at decentralisering ikke for Socialdemokratiet havde nogen positiv betydning, hvis det blev brugt til på nemmeste måde at få andre til at tage ansvaret for de besparelser, der skulle gennemføres. Decentralisering var nødt til at hænge sammen med en balance med det enkelte menneskes retssikkerhed.

Anden behandling fandt sted den 29. maj.⁸

Pernille Forchhammer (S) konstaterede her, at Socialdemokratiet undervejs i udvalgsarbejdet var blevet imødekømt på indholdet, men partiet mente dog fortsat, at forslaget slet ikke burde have været fremsat. Der var intet i det, som ikke kunne have afventet den endelige indholdsreform om et par år, sådan at der kunne have været en chance for at diskutere folkeskolen i en større sammenhæng og ikke i småbidder, som ministeren jævnligt valgte at servere for Folketinget. Alt i alt var situationen dog den, at Socialdemokratiet nu kunne stemme for. Hun sluttede med at takke især Kristeligt Folkeparti for dets stærke betoning af, at der burde kunne skabes et bredt flertal bag en folkeskolelovsændring.

Hanne Thanning Jacobsen (SF) kunne stadig ikke se, at lovforslaget med ændringer ville betyde en forbedring af den eksisterende lov. Hun frygtede, at den supplerende undervisning ville skabe en forkert vægtning mellem ressourcestærke og resourcesvage elever, når man flyttede om på pengene til de samlede specialpædagogiske foranstaltninger. Hun fandt det også stadig vanskeligt at se begrundelsen for at lempe reglerne for ansættelse som lærer netop nu, hvor det faldende børnetal medførte et fald i beskæftigelsen af lærere. De ikke-læreruddannede skulle fremover kunne ansættes varigt, og når de i realiteten kun kunne undervise i et enkelt fag, ville det få uoverskuelige konsekvenser for skemaplanlægning, tværfagligt samarbejde og kontinuitet i arbejdet.

Marianne Jelved (RV) replicerede hertil, at man fra regeringens side blot havde ønsket at give ikke-læreruddannede en lidt større tryghed i ansættelsen, hvis kommunerne og skolebestyrelserne ønskede det. Det skulle nu være præciseret i betænkningsbidraget.⁹

Undervisnings- og forskningsminister Bertel Haarder fandt stadig, at noget af det vigtige i forslaget netop var den supplerende undervisning, en mellemting mellem normalundervisning og specialundervisning. Han fandt det også væsentligt, at man nu ville kunne beholde en god faglærer, uden at denne skulle betragtes som afskediget hvert år, og uden at vedkommendes timer derfor skulle opslås ledige hvert år.

Tredje behandling fandt sted den 1. juni, hvor det ændrede lovforslag blev vedtaget, idet kun SF stemte imod.

»Lov nr. 435 af 13. juni 1990 om ændring af lov om folkeskolen (Afbureaukratisering,

deregulering m.v., herunder regler om frit skolevalg)« rummer ikke mindre end 32 ændringer af hidtil gældende lov. En del af dem er dog blot af redaktionel karakter.

Af reelle ændringer kan nævnes:

1. Børn vil nu kunne optages i en skolefritidsordning, når de har nået den alder, hvor de vil kunne optages i en børnehaveklasse (4 år og 10 mdr.), uanset om de skal i børnehaveklasse eller ej.
2. Der vil – uden skolepsykologisk medvirken – kunne gives supplerende undervisning (lektiehjælp, ekstratimer) til elever, der har brug for midlertidig faglig støtte.
3. Forældre får mulighed for betydelig friere skolevalg.
4. Der kan ansættes personer med særlige kvalifikationer, men uden lærereksamen, til at undervise i enkelte fag. Det har der også kunnet hidtil, men det nye er, at kommunerne får mulighed for at ansætte vedkommende som timelærer efter 2 års funktionstid. Det betyder bl.a., at stillingen (timerne) så ikke længere skal opslås hvert år. Muligheden kan ikke anvendes i et fag, hvor en af skolens lærere har de fornødne kvalifikationer (liniefagsuddannelse) og nok vil undervise i faget.
5. Bestemmelsen om, at ministeren kan fastsætte regler om fremgangsmåde ved skolebyggeri ophæves.

I den offentlige debat om lovforslaget er det vel især bestemmelsen om, at ikke-læreruddannede skulle kunne få en fastere ansættelse, der har vakt interesse.¹⁰⁺¹¹ Især har »Folkeskolen« – naturligt nok – ind imellem været skarp i sine kommentarer. Der er næppe tvivl om, at ministerens særlige jargon, når han udtaler sig, skaber større uoverensstemmelser end strengt nødvendigt.

Det var svært at få lovændringerne i hus med et bredt flertal, og det er nok rimeligt at antage, at det især er Lysholm Christensen, Marianne Jelved og Pernille Forchhammer, der har lagt de fornødne anstrengelser i sagen. Sidstnævnte har udtalt,¹² at hun ikke har været med til at lave et forlig, men blot har ønsket at lægge stemmer til en bred vedtagelse for samtidig at få fjernet de værste skader i forslaget.

Debatten om folkeskolen har ellers i årets løb været præget af en række undersøgelser, som ministeren har ladet et firma udarbejde for sig, og som skulle give vurderinger af brugeres og andres syn på folkeskolens virksomhed. Størst opmærksomhed vakte rapporten »En udenlandsk vurdering af folkeskolen«, som er udarbejdet på grundlag af et interview med en japansk og en amerikansk professor, der var inviteret hertil for bl.a. at besøge 3 skoler (nogle få timer hvert sted). Rapporten konkluderede ud fra interviewet, at der er tale om betydelige problemer af forskellig art, og sådan bringes budskabet også ud fra ministeriet.¹³ Det vakte alarm i medierne, og »Folkeskolen« tog pr. telefon en samtale med den amerikanske professor, der tilsyneladende blev ulykkelig over den ståhej, det korte besøg havde vakt. Hun sagde bl.a.: »Jeg er meget ked af det, hvis vore iagttagelser fra nogle korte besøg på tre skoler bliver brugt som politisk argumentation.«

Enhver, der har rejst i udlandet for at se på skoler og undervisning vil nok være enige i, at nogle få dages ophold i et land vel kan give et personligt og umiddelbart indtryk, men at dette næppe bør danne eneste grundlag for andres rapport.

Noget mere interessant er firmaets rapport over brugerundersøgelser, hvor der som ud-

gangspunkt sker en opdeling af forældrene i fire livsformsgrupper: Selvstændigheds-, karriere-, arbejder- og funktionær- samt akademikerlivsformen.¹⁴

En gymnasielærer har i øvrigt givet udtryk for, at det måske ville være en god ide at få lavet en sådan brugerundersøgelse også for gymnasiets vedkommende.¹⁵

Men apropos undersøgelserne vedrørende folkeskolen: Hvad er det egentlige mål med folkeskolens undervisning? Hvad skal den stå for?

Meningerne er mange og højst forskelligartede. En gymnasielektor har for nylig i et læserbrev givet udtryk for, at den faglige viden var for ringe. De unge oplevede et chok, når de kom i gymnasiet og pludselig skulle til at arbejde eksakt med for ringe ballast. Det er et synspunkt, og hertil er vel kun at sige, at gymnasiets normer og fagkrav kun bliver af interesse for en tredjedel af folkeskolens elever, – derfor kan gymnasiet ikke sætte målene for folkeskolens undervisning.

Folkeskolen er en grundskole for (i princippet) alle børn i landet. Den skal give dem grundlag for videreuddannelse af en eller anden art, men den skal først og fremmest give dem et grundlag for at leve som individer og som medlemmer af et samfund, der accepterer enhvers medansvar og engagement under respekt over for alle de andre.

Det er i sig selv et stort mål, og det m.m. er faktisk nedfældet i folkeskolelovens formålsparagraf.

Den danske folkeskole er en enhedsskole. Alle børn har lige muligheder over for loven. At de så naturligvis ikke har samme evner og interesser medfører blot en forpligtelse til, at lærerne til stadighed må søge at differentiere deres undervisning, så at *alle* kan nå videre og føle sig vedkommende. De skal ikke blot besvare spørgsmål og løse opgaver, men må udvikles til også selv at kunne formulere spørgsmål og opgaver. Derfor må tværfaglige aktiviteter (temadage, emneuger) nu og da indgå i skolens arbejde. De enkelte fag kan ikke anses for at være nok i sig selv, men må tjene som redskaber og som delelementer i større sammenhænge. Selvfølgelig skal børnene lære at læse, skrive og regne, og de skal lære fremmedsprog m.v. Den samlede undervisning må imidlertid tjene som grundlag for at modne dem til livet og søge at give dem social evne og i videste forstand en kulturel ballast. Lad så nogle (i kraft af egne evner og interesser) nå frem til gymnasiet eller til erhvervsskolerne. Men der er altså også nogle i vor enhedsskole, som samfundet indtil videre ikke har en efterfølgende uddannelse at tilbyde.

Docent Dominique Bouget skrev i en artikel for nylig:¹⁶ »Skolen er til for at lære børnene at forstå sig selv, som individ, som samfundsmedlem, og som en del af naturen. Som individ er vi intet uden de andre, men vi bliver ikke til noget, hvis vi ikke forsøger at være os selv. Som samfundsmedlem kan vi ikke være fri for de moralske og politiske spørgsmål. Som levende væsen må vi respektere naturen. Det er grundlaget for enhver handling som voksen. Derfor skal skolen ikke først og fremmest opdrage til erhvervslivet, men til livet.«

Op rektor Ove Nathan udtalte på en skolekonference:¹⁷ »Skolen må have et dobbelt uddannelsesmål. Det ene mål må være konkret indlæring, det andet må være holdningsdannelse og kulturformidling. Jeg vil ikke blot finde det menneskeligt ødelæggende, men også uhensigtsmæssigt for betalingsbalancen, hvis man nedprioriterer det sidste.«

I en debat om folkeskolens indlæringsforpligtelser skal man til enhver tid huske på, at enhedsskolen rummer en elevskare med særdeles forskellige forudsætninger. I 1980

trådte loven om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforborg i kraft. Alle børn skulle fra da af undervises i henhold til folkeskoleloven, men ansvaret for den vidtgående specialundervisning var amternes. I årene siden da (og også i nogen grad før) har det været tilstræbt at føre flest mulige af de pågældende elever ud til undervisning på traditionelle folkeskoler, bort fra institutioner, så at disse elever kunne indgå i skolens brogede flok af børn.

Integrationsbestræbelserne var efterhånden ført så vidt, at undervisningsministeren i foråret 1989 nedsatte et udvalg, der skulle forberede en endelig udlægning af den vidtgående specialundervisning fra amtskommuner til primærkommuner. Der viste sig imidlertid i udvalget stadig at være stærkt delte meninger om ansvarligheden heraf. På det grundlag ønskede ministeren ikke at ændre loven på nuværende tidspunkt. I stedet har han valgt at sende et brev til alle amtskommuner og primærkommuner og opfordre dem til at søge den glidende decentralisering fremmet i samarbejde med bl.a. relevante forældreorganisationer.

Udvalget fra 1989 skal følge udviklingen og skal til folketingssamlingen 1991/92 have udarbejdet en statusredigering med vurdering af behovet for evt. lovændringer.¹⁸

Fritidsundervisning m.v.

Igennem flere år er der via forsøgs- og udvalgsarbejde taget skridt til at forberede en ny lovgivning, der kunne erstatte den gamle fritidslov. Denne er ofte blevet kaldt verdens bedste fritidslov, men fra flere sider er der blevet rejst stigende kritik af visse svagheder i den. Kommunernes Landsforening har især kritiseret, at offentlige, lovbundne tilskud var knyttet til den enkelte deltager, så at det var umuligt i en budgetfase at vide med sikkerhed, hvor mange penge der skulle afsættes for det kommende år.¹⁹

Fra brugerside var kritikken især rettet imod, at loven i administrativ henseende var alt for besværlig at have med at gøre (»skemadiktatur«), og at den heller ikke var smidig nok i de nye tider.

Resultatet af forberedelserne blev 2 lovforslag: et (nr. 115) om støtte til folkeoplysning og et (nr. 116) om ungdomsskoler, produktionsskoler og daghøjskoler. Forslagene blev fremsat af kulturminister Ole Vig Jensen i Folketingets møde den 11. jan. 1990.²⁰ Han fremhævede her, at baggrunden var vedtagelsen af tipunktsprogrammet i maj 1984,²¹ hvorefter der var blevet afsat penge til et meget omfattende forsøgs- og udviklingsarbejde. Et folkeoplysningsudvalg var blevet nedsat, og det afgav i marts 1989 en betænkning, hvis hovedsynspunkter var blevet fulgt i de foreliggende forslag.

Forslagene undergik første behandling den 25. jan.²²

Jytte Andersen (S) erkendte, at der havde været tale om en svær balancegang for ministeren mellem kommunernes ønske om stram budgetstyring, foreningernes behov for bedre rammer i deres arbejde og aftenskolernes behov for at imødekomme såvel stigende ønsker om uddannelse i det hele taget som også et voksende udfoldelsesbehov. Hun fandt imidlertid, at ministeren havde indbygget for hårdhændede besparelser, idet nogle motionsfag var overført fra oplysningsforbundenes regi til foreningernes, hvilket ikke kunne være tilfredsstillende for brugerne. Visse manuelle fag var også blevet fjernet fra oplysningsforbundene, og de økonomiske vilkår for handicappedes deltagelse i hensyntagende undervisning var strammet meget.

Stillinger (SF) fandt det positivt, at der i forslag 115 var indført en kommunal procentpulje (men satte spørgsmålstegn ved størrelsen) til nye initiativer og udviklingsarbejder i den enkelte kommune. Han var derimod betænkelig ved, at det nu blev kommunerne, der kunne bestemme, hvad der kunne godkendes som fritidsundervisning. Hidtil havde 12 mennesker, der havde tilmeldt sig et emne, kunnet udløse, at holdet startede. Han var enig i Jytte Andersens betænkeligheder ved undervisning kontra foreningsaktivitet, når talen var om motionsfag. Det var nok ikke helt rimeligt at betragte de undervisningssituationer, der omhandlede kroppen, udelukkende som foreningsaktiviteter.

Helge Sander (V) syntes principielt, at det var vigtigt at fastslå, at det netop var decentraliseringstankerne, der var det afgørende ved forslag 115. Staten skulle udstikke de overordnede retningslinier, kommunerne de økonomiske rammer, og derefter var det brugere via lokale folkeoplysningsudvalg, der havde ansvaret for fordeling af tilskud.

Ingerlise Koefoed (SF) ironiserede over, at Helge Sanders parti nok var årsagen til, at den foreslåede procentpulje syntes nedsat fra 10 til 5%. Venstre var jo engang meget interesseret i, at folk selv fandt på noget.

Helge Sander (V) replicerede, at valget om 10 eller 5% til en lokal forsøgspulje jo også var et valg om at spare 10 eller 5% af det beløb, som oplysningsforbund og foreninger m.fl. umiddelbart kunne regne med.

Pia Dahl (FP) havde hellere set, at kommunerne selv kunne få lov at bestemme det hele, og at brugerne så også skulle have lov at betale for det.

Marianne Jelved (RV) beklagede bl.a. flere ordføreres protester over, at motionsgymnastik, afspænding og yoga nu kun skulle være aktiviteter og ikke undervisning. Hun understregede, at det jo var op til den enkelte kommune at beslutte, hvad der skulle være undervisning, og hvad der skulle være aktiviteter (under foreningsregi eller privat arrangeret). Hun svarede også på en kritik af, at handicappede skulle betale deltagergebyr ligesom andre, ved at gøre opmærksom på, at særlige hold for handicappede også ville få et højere tilskud pr. deltagertime, idet der ikke kunne være så mange på disse hold.

Jette Pors (CD) mente, at væsentlige områder som f.eks. bevægelsesfagene stod i fare for at blive presset ud i mørket, fordi betegnelsen »aktiviteter« i stedet for undervisning ville betyde besparelser i kommunekasserne.

Lysholm Christensen (KRF) så frem til, at man nu lokalt ville have mulighed for at fjerne nogle af de vildskud, man i dag kunne møde. Han nævnte specielt orientalsk mavedans og yoga. Om det sidste sagde han, at han frygtede, at det havde et skjult religiøst formål. Folk skulle naturligvis have ret til at samles om noget sådant, men så måtte de selv betale. Han var også ked af, at motionsgymnastikken syntes fjernet som undervisning. Han mente ikke, at idrætsforeninger m.fl. var gearret til denne form for aktivitet.

Flere ordførere tog efterfølgende afstand fra bemærkningerne om orientalsk mavedans og yoga og sagde, at de frygtede sindelagskontrol rundt om.

Jytte Andersen (S) frygtede de mange »kan'er« i lovforslag 115.

Kulturminister Ole Vig Jensen erkendte, at der var en række mere eller mindre skjulte eller synlige konflikter hos partierne. De ville gerne sikre undervisningen i oplysningsforbundene gode og rimelige vilkår samtidig med, at de gerne ville sikre idrætten med den store betydning, den også havde, og det var ikke altid, at interesser og synspunkter var sammenfaldende. Han nævnte, at forsøgs- og udviklingsarbejdet i forbindelse med de erfa-

ringer, initiativtagere i øvrigt havde, klart viste, at man nu måtte ændre vilkår, sikre smidigere tilrettelæggelsesformer, slette en række barrierer og grænser samt give folk friere muligheder for selv at tage initiativer. Ellers imødekom man ikke de helt synlige behov, der var i samfundet i dag. Forslag 115 gav muligheder for de folkelige fællesskaber, for samtalen, eller hvis man hellere ville sige den lokale kulturkamp. Det, mente han, ville være sundt for demokrati og folkestyre.

Han erkendte blankt, at der i forslag 115 var indbygget en besparelse. Det var en forpligtelse via det sidste års finanslove. Men lovforslaget var ikke fremsat som forslag til en besparelseslov, men som forslag til en lov, der skulle give en række nye muligheder, og debatten viste jo også, at det erkendte man.

Til diskussionen om at fastholde motionsgymnastikken som undervisning sagde han, at det jo fortsat var en mulighed. Det bestemtes lokalt.

Han sagde videre, at der nu i regeringen var enighed om, at de lokale puljer til nye aktiviteter m.v. skulle være på mindst 5% af det samlede beløb, som afsattes til området. Det ville dog give mulighed for at skabe fornyelse og at gå på tværs af kendte sektorer.

Om lovforslag 116 (ungdomsskole m.v.) bemærkede han, at det ikke havde været meget omtalt i debatten, formentlig fordi der stort set var tilfredshed med opdelingen. Han betragtede også det område som folkeoplysning, men p.gr. af dets særlige finansieringsformer og dets mere institutionelle undervisningsformer var området udskilt fra folkeoplysningsloven.

Anden behandling fandt sted den 22. maj.²³

Jytte Andersen (S) var tilfreds med resultaterne af arbejdet i kulturudvalget. Det havde været stort med masser af deputationer (60) og andre henvendelser. Lovforslag 115 favnede jo også vidt og berørte faktisk hovedparten af den danske befolkning. Hun var glad for, at det var lykkedes at redde hovedparten af bevægelsesområdet i land som undervisning. Hun var tilfreds med, at kommunalpolitikere nu kom med i de lokale folkeoplysningsudvalg, og hun håbede, at det ville medvirke til et ligeværdigt samarbejde med gensidig respekt. Hun fandt dog behov for, at der indføjedes direkte bestemmelser, der kunne betyde et løft til de unge, til klubområdet og specielt til de mange foreningsløse. Hun henstillede derfor til ordførerne om endnu engang at overveje deres stilling til Socialdemokratiets ændringsforslag i så henseende.

I et par kommentarer til lovforslag 116 gav Jytte Andersen udtryk for, at ændringerne på daghøjskoleområdet var noget af det mest opløftende, der var sket i mange år. Der var forbedringer angående en bredere deltagerkreds og en stærkere vægtning af den personlige udvikling. Den pædagogiske fleksibilitet var også blevet sikret i højere grad.

Eva Møller (KF) var glad for bl.a., at de enkelte kommuner nu ville kunne sætte deres eget præg på folkeoplysningsområdet, og hun mente, at det ville blive til gavn for folkeligheden, – og det var vel en af de vigtigste baggrunde for lovforslaget. Hun var også glad for, at det nu var tilkendegivet, at afspænding og yoga fortsat ville modtage tilskud som undervisning.

Stillinger (SF) havde med tilfredshed noteret sig, at ministeren havde fastholdt de mellemkommunale udligninger trods pres fra Kommunernes Landsforening. Derved sikredes det, at de såkaldte »sorte« kommuner ikke kunne slippe for at betale til borgernes undervisning i en anden kommune, hvis hjemkommunen ikke selv tilbød netop den undervis-

ning. Han havde også noteret med glæde, at den bastante 18-års regel var forsvundet under forhandlingerne, idet han mente, at mulighederne for aldersgrænseoverskridende aktiviteter ville udvikle sig positivt. Det ville være en spændende nyskabelse.

Helge Sander (V) sagde bl.a., at vi måske nu fik verdens bedste fritidslov erstattet af den mest liberale og decentrale folkeoplysningslov.

Poulsgaard (FP) var imod forslagene. Han sagde: »Vi ved, hvor svært det er, hver evige gang vi skal begynde at privatisere, og hvor svært det er, når vi skal spare. Her er der altså et så oplagt spareobjekt, at det er ufatteligt for mig, at man ikke bare siger – som jeg sagde før – lad da folk selv om det.«

Marianne Jelved (RV) kunne ikke gå ind for Socialdemokratiets ændringsforslag om specielle bestemmelser vedr. klubvirksomhed m.v. Hun fastholdt, at kommunerne i henhold til loven jo kunne yde forhøjede tilskud hertil. Mente Folketinget noget med decentralisering af ansvar og kompetence, var det ikke alting, der skulle formuleres ved hjælp af lov.

Stillinger (SF) svarede Jelved, at »demokrati og selvforvaltning hører sammen. En vigtig del af demokratiet er netop en beskyttelse af de svage, og derfor er det faktisk et krav til demokratiet, at vi laver nogle minimumsgrænser.«

Jytte Andersen (S) understregede, at man skulle være opmærksom på, at daghøjskolerne var rettet mod en målgruppe, som ikke havde taget for sig af uddannelseslagkagen forinden. Man måtte nøje følge udviklingen, når nu deltagerkredsen kunne være bredere end hidtil kendt.

Kulturminister Ole Vig Jensen sagde i sin afslutningsreplik specielt til Jytte Andersen, at han ikke ville kunne støtte en mellemkommunal refusionsordning for daghøjskoleområdet, fordi det ikke var en pligt for kommunerne at oprette disse skoler. Derfor kunne man ikke pålægge en kommune at betale til nabokommunens daghøjskolevirksomhed, hvis den ikke ville.

Tredje behandling fandt sted den 31. maj.²⁴

Eva Møller (KF) betonedede, at det for hende var meget væsentligt, at loven om folkeoplysning var en rammelov, hvor ansvaret blev lagt ud til de mange, for at den frie kultur kunne få lov at blomstre og udfolde sig på de måder, man i lokalsamfundene ville finde rigtigst.

Helge Sander (V) fortsatte linjen ved at sige: »Med andre ord: Vi har nu lavet en så decentral lov, at vi i virkeligheden får 275 forskellige fritidslove, en for hver kommune.«

Poulsgaard (FP) dryppede malurt i bægeret: »Jamen, vi har så forfærdelig mange gode love i dette land. – Men vi har også verdens største underskud, og vi har de højeste skatter.«

Ingerlise Koefoed (SF) mente, at den nye folkeoplysningslov ville indvarsle en helt ny struktur inden for folkeoplysningen og den tidligere fritidsundervisning. Hun mindede om, at der ville blive stillet meget store krav til materialeforsyningen, specielt til amtscentraler og folkebiblioteker.

Og så sprang bomben.

Behnke (FP) begærede behandlingen af lovforslag 115 stoppet med det formål, at kulturudvalget kunne afholde et samråd med finansministeren for at høre hans vurdering af, om det – med den økonomiske situation, der er opstået – overhovedet ville være holdbart at gennemføre denne lovgivning.

Ingen af ordførerne ønskede at modsætte sig den demokratiske proces at kunne trække et forslag tilbage i udvalget for at holde samråd om det, – og derved blev det.

Tredjebehandlingen af lovforslag 116 kunne derimod fortsætte, og forslaget vedtoges med alle stemmer bortset fra Fremskridtspartiets.

Fortsættelsen af tredje behandling af lovforslaget om folkeoplysning fandt sted den 1. juni.²⁵

Ingerlise Koefoed (SF) kunne som kulturudvalgets formand meddele, at udvalget havde haft samråd med finansminister, indenrigsminister og kulturminister, og det stillede spørgsmål var besvaret. Derefter kunne alle partier minus Fremskridtspartiet indstille forslaget til vedtagelse.

I sin afsluttende replik sagde kulturministeren bl.a., at »Loven rummer først og fremmest mulighed for at styrke og dyrke fællesskabet i Danmark som det bærende udgangspunkt. Fællesskabet trives i næsten alle former for aktivitet, og derfor er det ikke så underligt, at denne lov dækker meget, meget bredt – så bredt, at nogle har undret sig over, at den hedder lov om støtte til folkeoplysning. Men det er netop, fordi den danner grundlag for etableringen af fællesskab.«

Og så kunne lovforslaget vedtages med alle stemmer bortset fra Fremskridtspartiets.

»Lov nr. 410 af 13. juni 1990 om støtte til folkeoplysning« har nok, som kulturministeren antydede, fået en titel, der ikke er helt let tilgængelig. Loven drejer sig om kommunernes pligt til at sikre offentlige lokaler og tilskud ikke blot til traditionel folkeoplysende virksomhed (aftenskoler), men også til foreninger og deres aktiviteter samt til fritids- og ungdomsklubber m.v.

Der er næppe grund til at præsentere loven ret meget nærmere. Den er karakteriseret ved at give kommunerne dels pligt til at støtte og dels meget frie arbejdsmuligheder.

I Folketingets debat blev nævnt et folkeoplysningsudvalg. Et sådant skal nedsættes i hver kommune, og det skal bestå af et flertal af repræsentanter for foreninger m.v. samt et mindretal valgt af kommunalbestyrelsen blandt dens medlemmer. Det er rådgivende for kommunalbestyrelsen og administrerer og fordeler det rammetilskud, kommunalbestyrelsen bevilger.

Af dette rammebeløb skal mindst 5% anvendes til nye initiativer, til udviklingsarbejde, til samlingssteder med folkeoplysning som hovedmål og til virksomhed af tværgående karakter.

Det bliver spændende i de nærmest kommende år at se, hvordan loven kommer til at virke.

»Lov nr. 411 af 13. juni 1990 om ungdomsskoler, produktionsskoler og daghøjskoler« betegner ikke nogen nyskabelse, hvad ungdomsskolen angår (den hørte tidligere hjemme under den fælles lov om fritidsundervisning m.v.). Det skal dog bemærkes, at der nu for kommunerne er en reel mulighed for at dispensere fra alderskravene 14-18 år.

Interessant er, at daghøjskoler er kommet ind i lovgivningen, – de har hidtil slingret lidt udenfor. I princippet er de rettet mod voksne, og deres formål er at styrke deltagernes personlige udvikling og forbedre deres muligheder i forhold til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet. Et daghøjskolekursus skal være af mindst 4 ugers varighed.

Produktionsskolernes opgave er at tilbyde kombinerede undervisnings- og produktionsprogrammer for unge arbejdsløse.

Det er ikke en pligt for kommuner at oprette hverken produktionsskoler eller daghøjskoler.

Højere forberedelseksamen m.v.

Den første lov om højere forberedelseksamen (hf) kom i 1966, og den var primært beregnet som en afløser af seminariernes præparandkursus. Uddannelsen blev en succes, og i 1972 kom en lovændring, så at en hf-eksamen generelt gav adgang til vidtgående uddannelser. Hf-enkeltfagseksamen dukkede op i 1970 og gav mulighed for, at mennesker i en mere moden alder kunne skaffe sig adgang til videregående uddannelse af en eller anden art eller blot supplere deres uddannelse.

En ministeriel statusrapport fra 1987 førte imidlertid til, at der blev nedsat et udvalg med den opgave mere præcist at fastlægge hf's placering i uddannelsesbilledet samt pege på løsning af visse problemer, man mente at kunne konstatere, bl.a. føltes det nødvendigt at stramme adgangskravene.²⁶

Udvalget afgav betænkning i januar 1989, og på grundlag heraf lod undervisnings- og forskningsministeren udarbejde et lovforslag, der blev forelagt Folketinget den 18. jan. 1990.²⁷

Lovforslag nr. 140 om kursus til højere forberedelseksamen m.v. fik sin første behandling i Folketinget den 1. febr.²⁸

Det fik ikke umiddelbart nogen blid medfart. Ordførere for oppositionspartier fandt, at der var for meget, der var uklart på det givne tidspunkt.²⁹

Aage Frandsen (SF) sagde bl.a.: »Det ville være at købe katten i sækken, hvis man sagde ja til denne rammelov.«

Pia Dahl (FP) fulgte op med bemærkningen: »Jeg har vanskeligt ved at se, om ministeren dybest set er interesseret i at styrke hf-uddannelsen eller gymnasiet med dette forslag.«

Jette Pors (CD) bemærkede, at hf nu syntes at skulle være en pendant til det, der hidtil havde været kendt som studenterkursus.

Lysholm Christensen (KRF) var – som flere – bekymret ved, at man ikke kendte fagrækkens reelle indhold og tilføjede: »Vi er altså en lille smule bekymrede med hensyn til det folkelige i forbindelse med hf. Hf skal ikke gøres for akademisk.«

Undervisnings- og forskningsminister Bertel Haarder fandt dog i sin replik anledning til at bemærke, at han ikke syntes, at han havde sporet andet end god vilje. »Vi er alle besjælet af dette, at hf er kommet for at blive. Hf har en funktion også i fremtidens uddannelsessystem.«

Lovforslaget fik sin anden behandling i Folketinget den 22. maj.³⁰

Lone Møller (S) konstaterede indledningsvis: »Ministerens ønske om at etablere en slags 2-årig studentereksamen afviste Socialdemokratiet ved førstebehandlingen. Det er glædeligt, at vi efter mange måneders drøftelser er enedes om et forslag, så der stadig er bred politisk opbakning om hf.«

Eva Møller (KF) bemærkede: »Om hf-uddannelsen som sådan skal jeg sige, at en hf-uddannelse er en uddannelse, der er beregnet på at give voksne mennesker den uddannelse, som de ikke fik, da de var ganske unge.«

Aage Frandsen (SF) fandt det vigtigt at understrege, at det nu stod klart, at sammenlægningen af de to kursusformer (kursus til højere forberedelseksamen og studieforbereden-

de enkeltfagsundervisning) skulle være undtagelsen, og at den kun skulle anvendes for at fastholde hf-tilbudet i tyndt befolkede egne. Han fandt det rigtigt, at optagelsesbetingelserne til de 2-årige kursus var strammet op for de kursister, der kom direkte fra folkeskolen.

Marianne Jelved (RV) påpegede linjen tilbage til 10-punkts programmet fra 1984, idet hun bemærkede, at det var det sidste punkt deri, som man forsøgte at få ind i forskellige love undervejs.³¹

Lysholm Christensen (KRF) konstaterede, at det var glædeligt, at den 20 år gamle uddannelse nu fik gennemgået en nænsom foryngelseskur.

Undervisnings- og forskningsministeren var glad for opbakningen og nævnte bl.a., at det var godt, at der nu blev skabt en ret til, at kursisterne kunne få højniveaufag (som i gymnasiet). Det var også godt, at optagelsesreglerne blev strammet lidt for de unge, der kom lige fra folkeskolen. For de voksne måtte der lægges vægt på de rette kvalifikationer.

Tredje behandling fandt sted den 30. maj.³² Her blev lovforslaget vedtaget enstemmigt.

»Lov nr. 433 af 13. juni 1990 om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne m.v.« er en uddannelseslov med gode fremtidsmuligheder. Den synes imidlertid svær at vurdere eksakt her og nu, idet den i meget stor udstrækning er præget af bestemmelser om, at ministeren *kan* bestemme, og ministeren *fastsætter*. Det bliver interessant at følge dens udvikling.

Med henvisning til bemærkninger i ovennævnte debat kan kort nævnes, at en ung, der kommer lige fra folkeskolens 10. kl., fremover skal have aflagt udvidet afgangsprøve i dansk samt i 2 af fagene matematik, engelsk, tysk eller fransk og tillige af den afleverende skole være vurderet til at kunne følge undervisningen på tilfredsstillende måde og fuldføre den på normal vis.

Nævnes skal også, at amtsrådene skal sikre den fornødne kursuskapacitet såvel inden for det 2-årige forløb som for enkeltfagsundervisningens vedkommende.

Ved hvert kursus skal oprettes en bestyrelse. Sammensætningen afhænger af, om der er tale om et amtskommunalt eller et privat kursus. Rektor er daglig leder og har som rådgivende organ et pædagogisk råd bestående af lærerne og rektor selv.

Erhvervsgymnasiale uddannelser

Den 14. marts 1990 fremsatte undervisnings- og forskningsministeren i Folketinget lovforslag nr. 202 om erhvervsgymnasiale uddannelser til højere handelseksamen og højere teknisk eksamen.³³

Første behandling fandt sted den 27. marts.³⁴

Klaus Hækkerup (S) kunne på sit partis vegne hilse forslaget velkommen, idet det var en styrkelse og en udbygning af disse uddannelser.

Aage Frandsen (SF) var også tilfreds med denne hensigt, men kunne ikke helt acceptere indholdet.

Der var ellers velvilje fra alle partier.

Anden behandling fandt sted den 15. maj og tredje behandling den 17. maj.³⁵

Aage Frandsen (SF) erklærede her, at hans parti ikke kunne stemme for, men det skyldtes: »-- at Folketinget i denne forbindelse er kommet til at optræde som et andetkammer, mens førstekammeret, nemlig arbejdsmarkedets parter og ministeren, sammen med et

stort oppositionsparti har været i stand til at indgå et forlig, som på nuværende tidspunkt er uændret. Når vi ikke kan få indflydelse på indholdet, der ikke er godt nok, er vi ikke interesseret i at medvirke til, at Folketinget reduceres til et andetkammer.«

Lovforslaget vedtoges med alle stemmer minus SF's.

»Lov nr. 434 af 13. juni 1990 om de erhvervsgymnasiale uddannelser til højere handels-eksamen og højere teknisk eksamen« betyder en vældig opstramning af disse uddannelser.

Uddannelserne foregår på erhvervsskoler (efg), og erhvervsuddannelsesrådet er rådgivende for ministeren også, hvad angår disse uddannelser.

Det skal bemærkes, at optagelse er betinget af gennemførelse af 2. skoleperiode i de grundlæggende erhvervsuddannelser³⁶ eller mindst tilsvarende kvalifikationer. Det skal også bemærkes, at eleverne fremover skal vælge mindst 2 fag på højt niveau. Uddannelserne skal give grundlag for videregående uddannelse, men tillige bidrage til elevernes personlige udvikling og til deres forståelse af samfundet og dets udvikling med særlig vægt på erhvervslivets forhold.

Blandet gods

Gymnasiet. En ændring af lov om gymnasiet indebærer, at styrelsesforholdene nu nærmer sig folkeskolens og andre uddannelsers: På hvert gymnasium skal der oprettes en bestyrelse bestående af repræsentanter for relevante parter. Bestyrelsen handler overvejende på grundlag af indstillinger fra rektor, der er skolens daglige leder. Rektor og lærere i fællesskab danner et pædagogisk råd, der er rådgivende for rektor. Der skal nedsættes et elevråd, der afgiver udtalelser til rektor.

I lovforslaget var der oprindeligt indføjet en bestemmelse om en statslig taxameterstyring af driftsudgifterne. Det kunne Amtsrådsforeningen ikke acceptere,³⁷ og det endte med en aftale om, at amtsrådene skulle yde deres rammebevillinger på grundlag af elevtallet. Loven sikrer dog stadig ministeren mulighed for at fastsætte bestemmelser, der kan hindre en »standardglidning«, når elevtallet falder i de kommende år.

Det skal tilføjes, at der nu er indført det fornødne lovmæssige grundlag for, at ministeren kan gribe ind i afgørelser i forbindelse med eksamen m.v. (jfr. »Ribe-sagen« i 1989).

Læreruddannelsen. Udvalget til revision af læreruddannelsen³⁸ afgav sin betænkning i juni 1990.³⁹ Heri peges der på, at det faglige niveau skal styrkes, idet især liniefagsundervisningen skal have øget timetal. Der peges også på ønskeligheden af en større sammenhæng mellem fag, pædagogik og praktik. Det foreslås, at det eksisterende voksenpædagogiske kursus udvides p.gr. af den større betydning, som voksenundervisning og folkeoplysning sandsynligvis vil få i fremtiden.

Det enkelte seminarium bør ifl. betænkningen have væsentlig større beføjelser til at tilrettelægge uddannelsens form og indhold.

NOTER:

1. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 4084-4085.
2. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 4741-4760.
3. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 9409-9412.
4. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 7190.
5. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 7928-7958.
6. »Uddannelseshistorie 1988«, side 111-112.
7. »Uddannelseshistorie 1988«, side 119.
8. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 10567-10578.
9. Folketingets uddannelsesudvalgs betænkning af 22. maj 1990 til lovforslag nr. 203.
10. »Weekendavisen«, nr. 11, 1990.
11. »Politiken«, 12. marts 1990.
12. »Folkeskolen«, nr. 22, 1990.
13. »Undervisningsministeriets Nyhedsbrev«, nr. 2, 1990.
14. »Politiken«, 29. juli 1989.
15. »Gymnasieskolen«, nr. 21, 1990.
16. »Uddannelse«, nr. 7, Undervisningsministeriet 1989.
17. »Folkeskolen«, nr. 45, 1989.
18. »Undervisningsministeriets Nyhedsbrev«, nr. 8, 1990.
19. »Uddannelseshistorie 1989«, side 101.
20. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 4304-4307.
21. »Uddannelseshistorie 1988«, side 121.
22. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 5283-5339.
23. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 10124-10165.
24. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 10920-10931.
25. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 11249-11254.
26. »Uddannelseshistorie 1988«, side 120.
27. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 4765-4766.
28. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 5766-5791.
29. »Weekendavisen«, nr. 13, 1990.
30. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 10174-10187.
31. »Uddannelseshistorie 1988«, side 122.
32. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 10778-10779.
33. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 7188-7189.
34. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 7916-7928.
35. »Fortryk af Folketingets forhandlinger«, sp. 9762-9763.
36. »Uddannelseshistorie 1988«, side 114-117.
37. »Gymnasieskolen«, nr. 19, 1990.
38. »Uddannelseshistorie 1988«, side 119-120.
39. »Folkeskolen«, nr. 23, 1990.